

Rijeka - Trsat

Samostan i svetište Majke BoŹje Trsatske - Matiĕna kuæa

Franjevci na Trsatu ĕuvvari su i sluŹitelji svetišta Majke BoŹje. Povijest toga svetišta poĕinje, prema predaji zapisanoj u 15. stoljeæu, prijenosom Marijine kuæice 10. V. 1291. iz Nazareta na Trsat. Prema istoj predaji kuæica je 10. XII. 1294. prenešena u Loretto, a knez Nikola Krĕki-Frankopan na tom je mjestu podigao kapelu koja je ubrzo postala hodoĕasniĕko mjesto. Od 1367. u kapeli se štuje ĕudotvorna slika Majke BoŹje koju je na molbu Ivana i Stjepana Frankopana, opet prema predaji, papa Urban V. darovao loretskim hodoĕasnicima iz Hrvatskog Primorja. Autor te slike je nepoznati majstor kojega G. Gamulin naziva "slikar Gospe Trsatske". 1453. dogradio je Martin Frankopan crkveni brod koji je dosizao do polovice današnjega glavnog broda i uz crkvu podigao samostan za franjevce tadašnje Bosanske vikarije. 1506. spominje se u sastavu Bosanske vikarije posebna Trsatska kustodija sa samostanima u Trsatu, Senju, Cetinguadu, Stjenienjaku, Modrušu, Brinju i u Zvonigradu. 1530. dao je Petar KruŹiæ, borac u protuturskim ratovima, dograditi uz crkvu kapelu sv. Petra, a 1531. postavio je na putu od mora do crkve (koja leŹi 135 m nad morem) 128 stuba i kapelu sv. Nikole; danas je to niz od 561 stube i 4 kapele. 1593. franjevci su otvorili gramatiĕku školu za svoj podmladak. 1624. rijeĕki je kapetan Stjepan della Rovere dao uz KruŹiæevu kapelu dograditi kapelu sv. Ane sa slikom G. P. de Pomisa; god 1741. ona je uklopljena u novi oltar. 1629. 5. oŹujka, poŹar je teško oštetio samostan i crkvu; izgorjeli su knjiŹnica i arhiv. Obnovu samostana zapoĕeo je fra Mihael Kumar (+1653), kasniji pomoæni biskup u Ljubljani; dozidao je obnovljenom samostanu dva nova krila: jedno paralelno s juŹnim dijelom samostana, a drugo u produŹetku zapadnoga dijela; njemu je 1904. dograden drugi kat. 1631. do 1642. djelovao je na Trsatu švicarski slikar fra Serafin Schon (+1642), oslikavši u klaustu Źivot Marijin u 32 fresko-slike, u samostanskoj blagovaonici Veĕeru svete Obitelji, a u crkvi oltarske slike sv. Mihovila, sv. Katarine, sv. Nikole i Gospe Loretske; posljednja je danas u samostanu. 1644. 24. kolovoza, biskup Petar Mariani blagoslovio je kamen temeljac za pregradnju crkve; knjiŹevnik fra Franjo Glavinia (1585-1652) dao je produŹiti glavni brod, a pokrajne kapele sv. Petra i sv. Ane uklopiti u novi poboĕni brod; 1647. Glavinia je u klaustu uredio kapelu sv. Franje, a 1725. oblikovali su franjevaĕki rezbari D. Hoffer i I. Schwaiger reljef Stigmatizacije sv. Franje. 1676. zapoĕela je radom bogoslovna škola, i to zajedno s filozofskom, u sastavu tzv. generalnog uĕilišta; uĕilište je djelovalo do 1783. i ponovno poĕetkom 19. stoljeæa. 1691. podignuta je u produŹetku poboĕnoga broda kapela sv. Ante Padovanskoga dareŹljivošæu grobnienkog potkapetana Franje Frankulina; stari je oltar 1771. zamijenjen sadašnjim sa slikom sv. Antuna. 1692. smještena je slika Gospe Trsatske na novi mramorni oltar u svetištu, dar I. Uzolina i djelo G. Paccassia. 1705. senjski biskup Martin Brajkoviæ dao je izraditi kovanu rešetku koja odvaja svetište od glavnog broda; iznad rešetke je slika Navještenja, rad Kristofora Tasce. 1715. 7. rujna, biskup Juraj Franjo Marotti okrunio je Gospinu sliku krunama iz zaklade kneza Aleksandra Sforze; bila je to prva krunidba Gospina lika izvan Italije. 1725. do 1727. u samostanskoj kiparsko-stolarskoj radionici izradila su braæa laici kipari D. Hoffer i I. Schwaiger drvene oltare, propovjedaonicu te raznu drugu opremu za crkvu i samostan. 1818. u samostanu je otvorena puĕka škola za trsatsku djecu; uĕitelji su bili franjevci. 1824. dao je fra Barlaam Keser (+1827) podiaei crkveni toranj i urediti crkveno proĕelje. 1906. dogradena je uz paralelno juŹno krilo samostana prostrana kapela; danas je to kapela zavjetnih darova. 1935. dodijelio je papa Pijo XI. crkvi Gospe Trsatske naslov "manja bazilika". Zbor za bogoštovlje je još 1709. dopustio da se 10. svibnja slavi blagdan Gospe Trsatske, a 1963. imenovao je taj blagdan "Majka milosti od svete nazaretske kuæice". 1960. zapoĕela je višegodišnja obnova crkve. Darovi i slike premješteni su iz crkve u Kapelu zavjetnih darova; u njoj je i gotiĕki kip Gospe Slunjske. Na zidovima crkve je Ivo ReŹek naslikao KriŹni put. 1964. do 1977. djelovalo je filozofsko uĕilište; njegovi nastavnici predavali su i u rijeĕkoj Visokoj bogoslovnoj školi. Došavši 8. lipnja 2003. na Trsat pao je na koljena ispred lika Gospe Trsatske. Dopustio je da ga impresionira. Uĕinio je osobitu hodoĕasniĕku gestu pa je Svetištu darovao kunicu i taj dar popratio rijeĕima: «Molite za mene dok sam Źiv, a i kad budem umro!»! Na Trsat su ga doĕekali: gvardijan fra Matija Koren, fra Serafin sabol, fra Lucije Jagec i ostala braæa franjevci. Papa je na Trsat stigao u pratnji Rijeĕkog nadbiskupa dr. Ivana Devĕia.

